

**UCHWAŁA NR XXII. 156 .2016
RADY MIEJSKIEJ W CZŁUCHOWIE**

z dnia 5 września 2016 r.

**w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy
Miejskiej Człuchów**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 oraz art. 40 ust. 1, art. 41 ust.1, art. 42 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 446) art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz.U. z 2016 poz.250) uchwała się, co następuje:

§ 1. Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Miejskiej Człuchów stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała nr XXX.201.2012 Rady Miejskiej w Człuchowie z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy miejskiej Człuchów

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi.

§ 4. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego i wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia.

PRZEWODNICZĄCA RADY

Elżbieta Jozefowska
Elżbieta Jozefowska

Umieszczono w Biuletynie
Informacji Publicznej

02.09.2016
data podpis

Ustawowy skład Rady Miejskiej w Człuchowie
.....14/15..... radnych.
Za uchwałą głosowało14..... radnych.
Przeciw uchwale głosowało0..... radnych
Wstrzymało się od głosu0..... radnych

Załącznik
do uchwały Nr XXII.156.2016
Rady Miejskiej w Człuchowie
z dnia 5.09.2016 r.

REGULAMIN UTRZYMANIA CZYSTOŚCI I PORZĄDKU NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ CZŁUCHÓW

Szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Miejskiej Człuchów obejmują;

§ 1 .Wymagania w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości.

- 1) Właściciele nieruchomości prowadzą selektywną zbiórkę odpadów w celu wydzielenia ze strumienia odpadów komunalnych (zmieszanych), a podmiot odbierający odpady odbiera następujące frakcje odpadów opakowaniowych i niebędących opakowaniami:
 - a) papier,
 - b) metal,
 - c) tworzywa sztuczne,
 - d) szkło,
 - e) opakowania wielomateriałowe,
 - f) odpady komunalne ulegające biodegradacji (bioodpady), w tym odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji,
 - g) powstające w gospodarstwach domowych przeterminowane leki i chemikalia,
 - h) powstające w gospodarstwach domowych zużyte baterie i akumulatory,
 - i) powstający w gospodarstwach domowych zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny
 - j) powstające w gospodarstwach domowych zużyte meble i inne odpady wielkogabarytowe,
 - k) powstające w gospodarstwach domowych odpady budowlane i rozbiórkowe,
 - l) powstające w gospodarstwach domowych zużyte opony,
 - l) powstające w gospodarstwach domowych odpady zielone,
 - m) powstający w gospodarstwach domowych popiół,
- 2) Właściciele nieruchomości zbierają wydzielone frakcje odpadów w pojemnikach lub workach a pozostałe zmieszane odpady komunalne w pojemnikach o wielkości uzależnionej od liczby mieszkańców nieruchomości zgodnie z §2 niniejszego regulaminu.
- 3) Pojemniki i worki o, których mowa w §1 pkt 2 winny zostać wyposażone w oznakowanie kodem kreskowym, o ile gmina zdecyduje się na wprowadzenie takiej formy ewidencjonowania odpadów poprzez zawarcie takiego warunku w umowie na odbiór odpadów z wykonawcą.
- 4) Właściciele nieruchomości przekazują odpady zebrane selektywnie i pozostałe zmieszane podmiotowi uprawnionemu do odbioru, w terminach wyznaczonych harmonogramem.
- 5) Do właściciela nieruchomości należy niezwłoczne usuwanie z terenu nieruchomości materiału rozbiórkowego i resztek materiałów budowlanych, powstałych w wyniku

remontu i modernizacji lokali i budynków;

- 6) W celu zapewnienia należytego stanu sanitarnego miejsc, mieszczących urządzenia na odpady właściciel nieruchomości jest zobowiązany cyklicznie oczyszczać powierzchnie utwardzone, na których zlokalizowano pojemniki.
- 7) Właściciele nieruchomości zapewniają uprzątnięcie błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z części nieruchomości służących do użytku publicznego z częstotliwością gwarantującą estetyczny wygląd i bezpieczeństwo.
- 8) Mycie i naprawy pojazdów samochodowych poza myjniemi i warsztatami naprawczymi jest możliwe wyłącznie w miejscach takich jak:
 - a) na terenie nieruchomości nie służącej do użytku publicznego tylko pod warunkiem, że nie jest to uciążliwe dla sąsiadów a powstające ścieki odprowadzane są do kanalizacji sanitarnej lub gromadzone w sposób umożliwiający ich usunięcie zgodnie z przepisami o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, w szczególności ścieki takie nie mogą być odprowadzane bezpośrednio do zbiorników wodnych lub do ziemi,
 - b) na terenach służących do użytku publicznego tylko w miejscach do tego przygotowanych i specjalnie oznaczonych,
 - c) naprawy drobne, a więc wymiana kół, świec zapłonowych, żarówek, uzupełnianie płynów, regulacje pojazdów samochodowych poza warsztatami samochodowymi, mogą się odbywać na terenie nieruchomości tylko za zgodą właściciela nieruchomości i tylko wtedy, gdy nie są one uciążliwe dla sąsiednich nieruchomości, a powstające odpady są gromadzone w sposób umożliwiający ich usunięcie zgodnie z przepisami.

§ 2. Rodzaje i minimalne pojemności pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości oraz na drogach publicznych, warunki rozmieszczania tych pojemników i ich utrzymanie w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym:

1) Rodzaj i minimalne pojemności urządzeń przeznaczonych do zbierania odpadów:

- a) kosze uliczne o pojemności 30 - 60 litrów; wyposażone w jednorazowe worki wymienne lub wkłady do opróżniania, pojemniki na odpady o pojemności 110, 120, 240, 660, 770, 1100 litrów, kontenery KP₇.
- b) worki do selektywnej zbiórki odpadów o poj. ok. 120 litrów odpowiadające kolorystyce i napisom ustalonym dla pojemników.
- c) pojemniki przeznaczone do selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych i nie opakowaniowych:
 - pojemnik koloru niebieskiego o pojemności ok. 120, 240, 660, 770, 1500 litrów z napisem „PAPIER”, do którego należy wrzucać odpady opakowaniowe i nie opakowaniowe,
 - pojemnik koloru zielonego o pojemności ok. 120, 240, 660, 770, 1500 litrów z napisem „SZKŁO KOLOROWE”, do którego należy wrzucać opakowania szklane poza ampułkami,

- pojemnik koloru żółtego o pojemności ok. 120, 240, 660, 770, 1500 litrów z napisem „METALE, TWORZYWA SZTUCZNE”, do którego należy wrzucać odpady opakowaniowe z metali, tworzyw sztucznych oraz wielomateriałowe,
 - d) pojemniki koloru brązowego o pojemności ok. 120, 660, 770, 1100 litrów z napisem „BIOODPADY” do których należy wrzucać odpady komunalne ulegające biodegradacji (bioodpady).
 - e) pojemniki metalowe o pojemności 120,240,1100 litrów, na popiół.
 - f) pojemniki o pojemności 120, 240, 1100 litrów, kontenery do których należy wrzucać pozostałe odpady komunalne (zmieszane).
 - g) kontenery przeznaczone na odpady budowlane i zielone z nieruchomości ok. 2,0 - 5,0 m³ lub worki wykonane z tkaniny foliowanej.
 - h) pojemniki o pojemności od 30 - 120 litrów na przeterminowane leki.
- 2) Rozmieszczanie urządzeń do zbierania odpadów powinno odbywać się z uwzględnieniem następujących zasad:
- a) Pojemniki na odpady na terenie nieruchomości wielorodzinnych należy rozmieścić w taki sposób, aby zachować odległości od okien i drzwi określone odrębnymi przepisami oraz umożliwić łatwy dostęp dla służb wywozowych.
 - b) Pojemniki na odpady na terenie nieruchomości jednorodzinnych należy rozmieścić w taki sposób, aby zachować odległości od okien i drzwi określone odrębnymi przepisami oraz wystawiać przed posesję w dniu wywozu do godziny 6³⁰.
 - c) Na drogach publicznych, placach, przystankach, skrzyżowaniach ciągów pieszych należy zlokalizować kosze uliczne w odległości, co 250 m w centrum miasta oraz do 400 m na pozostałych terenach o nasilonym ruchu pieszym.
 - d) Na terenach zabudowy wielorodzinnej (wspólnoty, spółdzielnie) kosze uliczne należy rozmieścić w taki sposób, aby przynajmniej jeden kosz znajdował się przy każdym budynku.
 - e) Właściciel nieruchomości ma obowiązek utrzymywania pojemników na odpady w stanie czystości, dobrym stanie technicznym oraz ich okresowego dezynfekowania.
 - f) Wyselekcjonowane odpady wielkogabarytowe i niebezpieczne muszą być wystawione w terminie przewidzianym harmonogramem przed wejściem na teren nieruchomości w sposób nieutrudniający ruchu w zabudowie jednorodzinnej, na miejsce wyznaczone przez zarządcę do tego celu w zabudowie wielorodzinnej lub dostarczane do punktu selektywnego zbierania odpadów.
 - g) Wyselekcjonowane odpady budowlane i zielone muszą być złożone w udostępnionych przez podmiot uprawniony kontenerach, w miejscu umożliwiającym dojazd pojazdu podmiotu uprawnionego, na miejscu nieutrudniającym korzystania z nieruchomości lub wyznaczonym do tego celu przez zarządcę w zabudowie wielorodzinnej.
 - h) prowadzący działalność gospodarczą, kierujący instytucjami użyteczności publicznej, zarządzający ogródkami działkowymi, zobowiązani są dostosować pojemność pojemników do swych indywidualnych potrzeb uwzględniając dotychczasowe ilości pojemników wywożonych w skali jednego miesiąca lub przyjmując następujące normatywy dostosowane do tygodniowego cyklu wywozu na obszarze miasta:
 - dla szkół wszelkiego typu - 3 litry na każdego ucznia i pracownika, dla żłobków i przedszkoli - 3 litry na każde dziecko i pracownika, dla lokali handlowych - 50 litrów na

każde 10 m² po w. całkowitej, jednak co najmniej jeden pojemnik o pojemności 120 litrów na lokal,

- dla punktów handlowych poza lokalem - 50 litrów na każdego zatrudnionego, jednak co najmniej jeden pojemnik o pojemności 120 litrów na każdy punkt,
- dla lokali gastronomicznych - 20 litrów na jedno miejsce konsumpcyjne, dotyczy to także miejsc w tzw. Ogródkach zlokalizowanych na zewnątrz lokalu;
- dla ulicznych punktów szybkiej konsumpcji - co najmniej jeden pojemnik o pojemności 120 litrów;
- dla zakładów rzemieślniczych, usługowych i produkcyjnych lub ich grup w odniesieniu do pomieszczeń biurowych i socjalnych – pojemnik o pojemności 120 litrów na każdych 10 pracowników tj. 12 l na pracownika,
- dla domów opieki, szpitali, internatów, hoteli, pensjonatów itp. – 20 litrów na jedno łóżko;
- dla biur i instytucji - 45 litrów na każdego pracownika;
- dla ogródków działkowych 20 litrów na każdą działkę w okresie sezonu tj. od 1 kwietnia do 31 października każdego roku;
- w przypadku lokali handlowych i gastronomicznych, dla zapewnienia czystości wymagane jest również ustawienie na zewnątrz, poza lokalem, co najmniej jednego kosza ulicznego 30 - 60 litrów na odpady;

3) Liczba osób korzystających z pojemników powinna być ustalana przy uwzględnieniu, że jeden mieszkaniec miasta wytwarza średnio w skali roku 250 kg odpadów zmieszanych, co stanowi 1,56 m³/M/rok, tj. (0,03 m³ / tydzień = 30 l / M / tydzień);

- a) najmniejsza objętość pojemnika winna odpowiadać iloczynowi liczby mieszkańców i średniej ilości wytworzonych odpadów w skali roku przez jedną osobę zamieszkującą daną nieruchomość;
- b) zarządcy nieruchomości wielolokalowych zobowiązani są dostosować pojemność pojemników do liczby mieszkańców i cyklu wywozu, biorąc pod uwagę normatywy zapisane pkt 2h;

§ 3. Częstotliwość i sposób pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz terenów przeznaczonych do użytku publicznego.

- 1) Odpady powstające na terenie nieruchomości należy zbierać w sposób selektywny z uwzględnieniem niżej wymienionych zasad i usuwać z terenu nieruchomości zgodnie z obowiązującym harmonogramem:
 - a) odpady komunalne ulegające biodegradacji:
z terenu zabudowy wielorodzinnej odbierać należy z częstotliwością 2 razy w tygodniu w okresie wiosenno - letnim, oraz jeden raz w tygodniu w okresie jesienno - zimowym
 - b) odpady opakowaniowe: szkło, tworzywo, papier z tekturą, metale oraz odpady niebezpieczne:
 - z terenu zabudowy jednorodzinnej odbierać należy z częstotliwością jeden raz w miesiącu
 - z terenu zabudowy wielorodzinnej odbierać należy z częstotliwością raz w tygodniu

- c) zużyte meble i inne odpady wielkogabarytowe nie wymagają specjalnych urządzeń do zbierania, należy wystawiać je przed posesję, w ściśle określonych terminach lub na miejsce wyznaczone do tego celu przez zarządcę nieruchomości, z którego odbierane są przez podmiot uprawniony z częstotliwością raz na kwartał lub dostarczyć do punktu selektywnej zbiórki odpadów.
- d) odpady budowlane i zielone składać należy do kontenera dostarczonego przez podmiot uprawniony i w nim będą odbierane, po wcześniejszym zgłoszeniu telefonicznym.
- e) zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny odbierać należy z częstotliwością jak odpady wielkogabarytowe.
- f) zużyte opony odbierać należy z częstotliwością jak odpady wielkogabarytowe lub dostarczać do punktu selektywnego zbierania odpadów.
- g) przeterminowane leki i chemikalia odbierać należy z częstotliwością jak odpady wielkogabarytowe lub dostarczać do punktu selektywnej zbiórki odpadów, w tym aptek.
- h) zmieszane odpady komunalne:
- z terenu zabudowy jednorodzinnej należy odbierać jeden raz w tygodniu
 - z terenu zabudowy wielorodzinnej dwa razy w tygodniu
- i) Popioły w sezonie grzewczym należy odbierać jeden raz w tygodniu.
- j) Nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych należy pozbywać się z częstotliwością minimum jeden raz w miesiącu.
- k) Gmina utworzyła punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) w Kiełpinie do którego nieodpłatnie przyjmowane są odpady komunalne, pochodzące od mieszkańców Gminy Miejskiej Człuchów.
- l) PSZOK czynny jest w dni robocze, poniedziałki, środy i piątki od 12:00 do 17:00 i przyjmuje następujące odpady:
- opakowania z papieru i tektury (kartony, pudełka papierowe itp.);
 - opakowania z tworzyw sztucznych;
 - opakowania z metali (puszki);
 - opakowania wielomateriałowe (kartony po napojach, itp.);
 - zmieszane odpady opakowaniowe;
 - opakowania ze szkła;
 - zużyte opony;
 - odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów;
 - gruz ceglany;
 - odpady innych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia;
 - odpadowa papa;
 - zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu;
 - tekstylia;
 - leki cytotoksyczne i cytostatyczne;
 - leki inne niż wymienione w 20 01 31;
 - baterie i akumulatory;
 - zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne;
 - inne nie wymienione frakcje zbierane w sposób selektywny (popiół);
 - odpady ulegające biodegradacji (gałęzie, liście, skoszona trawa);
 - odpady wielkogabarytowe (meble itp.);

§ 4. Wymagania wynikające z Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami.

- 1) Z planu gospodarki odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018 wynikają następujące dodatkowe wymagania w zakresie zagospodarowania odebranych odpadów:
 - a) odpady komunalne (zmieszane): Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych wyznaczona dla regionu południowo - zachodniego,
 - b) odpady komunalne ulegające biodegradacji: indywidualne kompostowniki oraz kompostownia w strukturach Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych wyznaczona dla regionu południowo- zachodniego,
 - c) odpady opakowaniowe wraz z papierem, tekturą, tekstyliami i metalami: Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych wyznaczona dla regionu południowo - zachodniego,
 - d) odpady niebezpieczne: Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych wyznaczona dla regionu południowo – zachodniego,
 - e) odpady wielkogabarytowe: Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych wyznaczona dla regionu południowo – zachodniego,
 - f) odpady budowlane: Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych wyznaczona dla regionu południowo – zachodniego,
 - g) odpady zielone z utrzymania ogrodów: indywidualne kompostowniki oraz Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych wyznaczona dla regionu południowo - zachodniego,
- 2) Do czasu rozpoczęcia eksploatacji w RIPOK odpady podlegają unieszkodliwieniu w instalacji zastępczej wyznaczonej w WPGO.

§ 5. Obowiązki osób utrzymujących zwierzęta domowe, mające na celu ochronę przed zagrożeniem lub uciążliwością dla ludzi oraz przed zanieczyszczeniem terenów przeznaczonych do wspólnego użytku

- 1) Do obowiązków właścicieli utrzymujących zwierzęta domowe, w odniesieniu do psów należy:
 - a) wyposażenie psa w obrożę, a w przypadku ras uznawanych za agresywne - w kaganiec,
 - b) prowadzenie psa na uwięzi, a psa rasy uznawanej za agresywną lub w inny sposób zagrażającego otoczeniu - w nałożonym kagańcu,
- 2) Do obowiązków właścicieli w odniesieniu do wszystkich zwierząt domowych należy:
 - a) stały i skuteczny dozór,
 - b) niewprowadzanie zwierząt do obiektów użyteczności publicznej, z wyłączeniem obiektów przeznaczonych dla zwierząt, takich jak lecznice, wystawy itp., postanowienie to nie dotyczy osób niewidomych, korzystających z pomocy psów-przewodników,
 - c) niewprowadzanie zwierząt domowych na tereny placów gier i zabaw, piaskownic dla dzieci, plaż, kąpielisk oraz tereny objęte *zakazem* na podstawie odrębnych uchwał rady miejskiej;
 - d) zwolnienie przez właściciela nieruchomości psów ze smyczy na terenie nieruchomości może mieć miejsce w sytuacji, gdy nieruchomość jest ogrodzona w sposób uniemożliwiający jej opuszczenie przez psa i wykluczający dostęp osób trzecich,

- trzecich, odpowiednio oznakowanej tabliczką ze stosownym ostrzeżeniem;
- e) natychmiastowe usuwanie, przez właścicieli, zanieczyszczeń pozostawionych przez zwierzęta domowe w obiektach i na innych terenach przeznaczonych do użytku publicznego, a w szczególności na chodnikach, jezdniach, placach, parkingach, terenach zielonych, itp.; nieczystości te, umieszczone w szczelnych, nie ulegających szybkiemu rozkładowi torbach, mogą być deponowane w komunalnych urządzeniach do zbierania odpadów, postanowienie to nie dotyczy osób niewidomych, korzystających z psów przewodników,

§ 6. Wymagania utrzymywania zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolniczej, w tym także zakaz ich utrzymywania na określonych obszarach lub w poszczególnych nieruchomościach

- 1) Utrzymywanie zwierząt gospodarskich jest zabronione na terenach:
 - a) budownictwa wielorodzinnego (wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie, budynki komunalne),
 - b) usług, handlu towarzyszącym zabudowie jednorodzinnej skoncentrowanego budownictwa jednorodzinnego na działkach o powierzchni nie przekraczającej 500 m²,
 - c) zakaz utrzymywania zwierząt gospodarskich dotyczy także zwartych terenów, zajętych przez instytucje użyteczności publicznej, centra handlowe, hotele, strefy przemysłowe, ogrody działkowe.
- 2) Na pozostałych terenach wyłączonych z produkcji rolnej, dopuszcza się utrzymywanie zwierząt gospodarskich pod następującymi warunkami:
 - a) posiadania budynków gospodarskich przeznaczonych do hodowli zwierząt spełniających wymogi ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016 z późn. zm.),
 - b) wszelka uciążliwość hodowli dla środowiska w tym emisje będące jej skutkiem zostaną ograniczone do obszaru nieruchomości, na której jest prowadzona,
- 3) Odstępstwa od zakazów wymienionych w ust. 1-4 dopuszczalne są tylko w wypadku, gdy utrzymywanie zwierząt gospodarskich jest podstawowym źródłem utrzymania rodziny, a na chów wyrażą zgodę sąsiedzi będący stronami postępowania w rozumieniu kodeksu postępowania administracyjnego, zarządca nieruchomości oraz burmistrz.
- 4) Prowadzący chów zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolnej, zobowiązani są przestrzegać zapisów § 3 niniejszego Regulaminu, a ponadto:
 - a) gromadzić i usuwać nieczystości, które nie są obornikiem i gnojówką, w sposób przewidziany dla ścieków,
 - b) składować obornik w odległości, co najmniej 10 m od linii rozgraniczającej drogi publicznej, na terenie płaskim, tak by odcieki nie mogły przedostawać się na teren sąsiednich nieruchomości,
 - c) przeprowadzać deratyzację pomieszczeń, w których prowadzona jest hodowla zwierząt, dwa razy do roku wiosną i jesienią,
 - d) pszczoły trzymać w ulach, ustawionych w odległości, co najmniej 10 m od granicy

nieruchomości w taki sposób, aby wylatujące i przylatujące pszczoły nie stanowiły uciążliwości dla właścicieli nieruchomości sąsiednich.

§ 7. Obszar podlegające obowiązkowej deratyzacji i terminy jej przeprowadzania

- 1) Właściciele nieruchomości zobowiązani są do przeprowadzania, co najmniej 2 razy w roku, deratyzacji na terenie nieruchomości, miejsc i pomieszczeń takich jak:
 - a) węzły ciepłone,
 - b) przyłącza wodociągowe,
 - c) korytarze piwniczne,
 - d) pomieszczenia gospodarcze, składowe
- 2) Deratyzacja obejmuje wszystkie obiekty państwowe, samorządowe, komunalne, spółdzielcze, prywatne a w szczególności: budynki mieszkalne, zakłady przemysłowe, urzędy, zakłady użyteczności publicznej, placówki handlowe, gastronomiczne.
- 3) Deratyzację należy przeprowadzać w następujących terminach:
 - a) wiosennym: od 1 kwietnia do 1 maja każdego roku.
 - b) jesiennym: od 1 października do 1 listopada każdego roku.

PRZEWODNICZĄCA RADY

Elżbieta Józefowska